

Kortrapport om den norske utprøvingen

Camilla Alfsen

Pernille Birkeland

Hanne Christensen

13.01.2020

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Innhold

Kortrapport om den norske utprøvingen	1
1. Innledning	3
2. Metode	4
3. Deltakere og samarbeidspartnere	5
4. Realkompetansevurdering i VISKA	5
5. Utvikle eller utvide regionale/nasjonale nettverk	8
6. Verktøy for realkompetansevurdering av denne målgruppen	9
7. Transversal Skills / generelle kompetanser	9
8. Opplæring av fagpersoner.....	9
9. Tilgang og kjennskap	10
10. Utbyttet for kandidatene	10
11. Konklusjon.....	11

1. Innledning

VISKA – visible skills of adults – er et europeisk prosjekt i Erasmus+. Prosjektet har som mål å bidra til utvikling av systemer som gir voksne mulighet for å få vist sin kompetanse slik at de får tilgang til videre utdanning eller arbeidsliv.

VISKA har partnere fra Belgia, Irland, Island og Norge. Felles for partnerne er at de ønsker å utvikle eller forbedre systemer for å synliggjøre kompetanse hos voksne innvandrere eller hos voksne med lite formell utdanning. De ulike landene har valgt ut sine målgrupper ut fra lokale behov.

Partnerne:

- The Department of Education and Training in Flanders (Belgia)
- Cork Institute of Technology, CIT, (Irland)
- Quality and Qualifications Ireland, QQI (Irland)
- IÐAN Fraedslusetur, Vocational Education and Training Centre (Island)
- The Education and Training Service Centre, ETSC, (Island)
- Kompetanse Norge (Norge)

Kompetanse Norge har koordinert prosjektet.

Utprøvingene i VISKA har vært fokusert på fem satsingsområder, som er reflektert i denne rapporten. VISKA ønsket å

- utvikle og utvide regionale eller nasjonale nettverk og partnerskap for å bedre systemer for realkompetansevurdering
- arbeide med utvikling eller tilpassing av verktøy for bruk i realkompetansevurdering
- utvikle et sett av kriterier for vurdering av generelle kompetanser (transversal skills)
- utvikle læringsmoduler for fagpersonale som jobber med realkompetansevurdering
- bidra til økt tilgang og bevissthet om realkompetansevurdering

Data er innsamlet via spørreundersøkelser, fokusgrupper og intervjuer.

Denne rapporten beskriver den norske delen av utprøvingene i VISKA. Den bygger på en lengre og mer detaljert 'Country Report' som er levert innenfor VISKA-prosjektet. Tabeller og figurer er tatt fra den engelske rapporten og er ikke oversatt.

Formålet med VISKA-utprøvingen i Norge er å synliggjøre kompetansen til voksne asylsøkere som bor eller har bodd i integreringsmottak. Hensikten er å bidra til en raskere integrering ved at den enkeltes fagkompetanse synliggjøres tidlig i integreringsløpet. Tidlig realkompetansevurdering vil kunne legge til rette for mer målrettede planer for opplæring og raskere inngang til arbeidslivet enn praksis er i dag.

Fem fylker er med i den norske utprøvingen i VISKA:

- Nordland, med integreringsmottak i Bodø
- Trøndelag, med integreringsmottak i Steinkjer
- Oslo, som har hatt integreringsmottak ved Aleksander Kiellands plass
- Vestfold, med integreringsmottak i Larvik
- Vest-Agder, med integreringsmottak i Kristiansand

Realkompetansevurdering består av fasene **identifikasjon og dokumentasjon, vurdering og sertifisering**. I utprøvingen har 612 kandidater gjennomført de to første fasene **identifikasjon og dokumentasjon**, ved å registrere sin kompetanse ved hjelp av et elektronisk verktøy, *Kompass*, etterfulgt av karriereveiledning fra et karrieresenter. 94 kandidater som var aktuelle for å gå videre i en realkompetanseprosess, ble henvist til videregående opplæring for voksne. Der ble det vurdert om det var aktuelt å gjennomføre de to siste fasene i en realkompetansevurdering, **vurdering og sertifisering**, opp mot videregående opplæring. 74 kandidater gjennomførte realkompetansevurderinger i ulike fag.

2. Metode

I begynnelsen av prosjektet ble status i realkompetansevurderingen i hvert land beskrevet, med spesiell vekt på målgruppene i VISKA. Data underveis er hentet inn i to omganger; midt i utprøvingen og i sluttfasen.

I den norske utprøvingen er kvantitative data hentet inn via spørreundersøkelser til fagpersoner involvert i realkompetansevurderingsprosessen i de fem fylkene. 40 personer fikk tilsendt en undersøkelse i januar 2019 og 54 personer i september 2019. Henholdsvis 21 og 29 responderte.

Fagpersoner involvert i utprøvingen har levert inn grunnlag til kvantitative data om kandidatene. I tillegg har Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, IMDi, bidratt med data fra *Kompass*, et selvregistreringsverktøy som brukes i asylmottak. 612 kandidater har registrert sin kompetanse i *Kompass* i løpet av utprøvsperioden.

Kvalitative data er hentet inn via spørreundersøkelsene til fagpersoner (nevnt over), fokusgruppe og e-postutveksling med referansegruppen og intervjuer av kandidater.

Alle data er anonymisert, og alle deltakere har signert en samtykke-erklæring på sitt eget språk eller engelsk.

3. Deltakere og samarbeidspartnere

Målgruppen for den norske utprøvingen i VISKA var voksne som bodde eller hadde bodd i integreringsmottak og som enten hadde fått, eller hadde stor sannsynlighet for å få opphold i Norge.

Kompetanse Norge har samarbeidet med Kunnskapsdepartementet og flere direktorater¹ i en referansegruppe, med fagpersoner i de fem deltakende fylkene i en prosjektgruppe, og deltatt i et tjenesteledernetverk tilknyttet integreringsmottakene.

I løpet av utprøvsperioden har 612 beboere i integreringsmottak gjennomført de to første fasene i en realkompetansevurdering ved hjelp av *Kompass* og etterfølgende karriereveiledning.

Karriereveiledningen foregikk med tolk og tok utgangspunkt i opplysningene i *Kompass*. Karriereveiledere fra et offentlig karrieresenter gav kandidatene informasjon og veiledning om arbeids og utdanningsmuligheter i Norge samt om godkjenningsordninger og realkompetansevurdering. I tillegg registrerte de inn supplerende kompetanseopplysninger og kandidatenes ønsker for videre utdanning og arbeid i et eget digitalt skjema som var tilgjengelig for kommuner. På bakgrunn av kartleggingen og karriereveiledningen valgte karriereveilederne ut kandidater som var aktuelle for realkompetansevurdering i fag i videregående opplæring for voksne.

74 personer har gjennomført også de to siste fasene av realkompetansevurderingen. De er blitt vurdert mot læreplaner i videregående opplæring og har fått kompetansebevis ved godkjent vurdering. De fleste av disse var fra Tyrkia, Eritrea eller Syria. Mange av dem hadde erfaringer fra arbeidslivet og hadde utdanning utover grunnskole. Omtrent halvparten hadde fullført høyere utdanning.

Kandidater og fagpersoner har meldt om positive erfaringer fra VISKA. Fagpersoner har rapportert at det har fungert godt å samarbeide med tolk, selv om det noen ganger har vært krevende for tolken å tolke fagspråk.

Utprøvingen i VISKA indikerer at realkompetansevurdering kan være nyttig for flyktninger med kompetanse og erfaringer fra arbeidsliv eller andre læringssituasjoner. Deres kompetanse skal vurderes opp mot krav i læreplaner i konkrete fag og det kan være krevende å få vist frem all relevant kompetanse. Det er derfor nødvendig å være bevisst om at kandidatene kan trenge tid til å få kjennskap til norsk arbeidsmarked og utdanning og til å identifisere egen kompetanse som er relevant for å få fullt utbytte av vurderingen.

Det er i tillegg viktig med god involvering av alle samarbeidsparter for å sikre en smidig prosess.

4. Realkompetansevurdering i VISKA

Realkompetansevurdering i VISKA fulgte de prosessene og prosedyrene som allerede er etablert i fylkeskommunene. For å kunne gjennomføre realkompetansevurdering for

---

¹ Se beskrivelse av referansegruppen i kapittel 5

denne målgruppen var det nødvendig å benytte tolk. De fem fylkeskommunene i VISKA fikk derfor dispensasjon fra forskriften til opplæringsloven for å kunne gjennomføre realkompetansevurderinger på andre språk en norsk eller samisk.

Realkompetansevurderinger i VISKA er gjennomført med tolk på tigrinja, arabisk, tyrkisk og russisk. Over halvparten av vurderingene ble gjennomført på engelsk.

Bruk av tolk har vært helt vesentlig i utprøvingen i VISKA. Ved å kunne kommunisere på sitt eget språk under vurderingene har kandidatene fått mulighet til å vise sin kompetanse, både i teori og praksis.

Fagpersoner som har vært involvert, har rapportert at samarbeid med tolk har fungert godt. Noen få har kommentert utfordringer med å tolke fagspråk og har gitt tolken tid til å forberede seg med læreplaner for å kompensere for dette. Fagpersonene involvert i VISKA har fått tilgang til en læringsmodul om bruk av tolk med materiale blant annet fra IMDis nettsider om tolkebruk.

Hver kandidat kan ha gjennomført flere vurderinger. De 74 personene som ble vurdert, har totalt gjennomført i alt 82 vurderinger. Som tabellen nedenfor viser, ble 44 av disse gjennomført i faget engelsk. Siden engelsk er et krav for å komme inn i høyere utdanning i Norge, kan godkjent engelsk fra videregående opplæring gjøre veien til videre studier enklere. Det samme gjelder matematikk og naturfag. 28 vurderinger ble gjort i fag innen fag-og yrkesopplæringen.

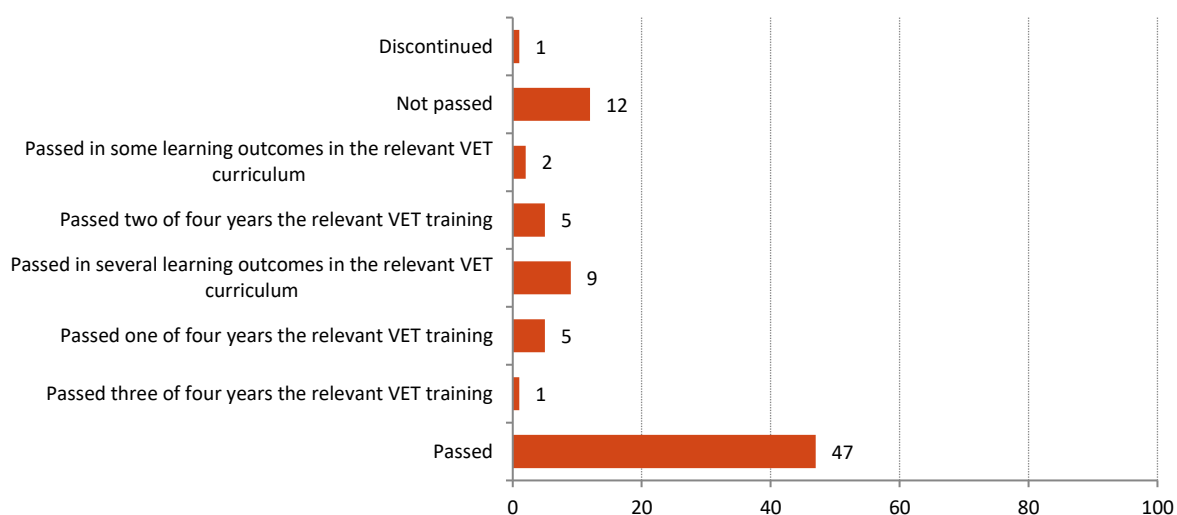
TABLE 1: SUBJECT (N=82)

English	44
Maths	5
Health Worker	5
Electrical Engineering	4
Science	5
Cookery	3
Industrial Production	3
Building and Construction	2
Child care	1
Sales	2
Design and Crafts	2
Pharmacy Technician	1
Hairdressing	1
Tiling/bricklaying	1
Automotive, light vehicles	1
Carpentring	1
House painting	1

Som figur 1 nedenfor viser, resulterte 69 av de 82 de vurderingene i godkjenning av hele eller deler av faget.

Noen fikk godkjent ett, to eller tre år av fag-og yrkesopplæringen. I 47 av vurderingene, i fagene engelsk, matematikk og naturfag, ble hele faget godkjent.

FIGURE 1: RESULTS (N=82)

Eksempel 1

Vehbi var i førtiårene og kom fra Tyrkia. Han ble vurdert i faget industriteknologi. Gjennom selvregistreringen i *Kompass* og etterfølgende karriereveiledning ble det avdekket at han hadde utdanning og lang erfaring som mekaniker i Tyrkia.

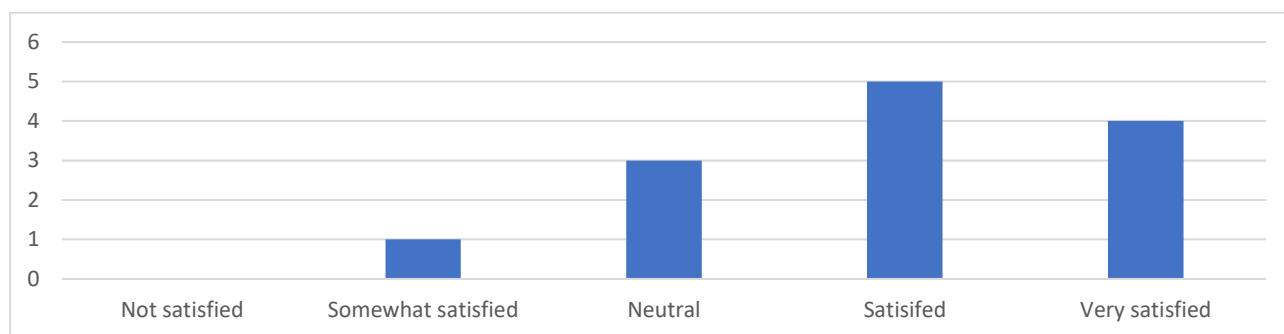
Vehbi ble vurdert i et verksted på en videregående skole, med assistanse av en tolk. Dialogen fløt greit, og fagpersonen kunne gjennomføre en grundig vurdering av Vehbi kompetanse, blant annet ved hjelp av utstyret på verkstedet.

Eksempel 2

Fethiya var også i førtiårene, og kom fra Eritrea. Hun ble vurdert i faget helsefagarbeider. Hun hadde jobbet i ulike bransjer i hjemlandet og i den siste tiden på et sykehjem i Norge. Hun ble vurdert ved hjelp av tolk. Samtalen med fagpersonen fungerte greit, og Fethiya viste ved dialog og drøfting at hun hadde kompetanse tilstrekkelig til å til å dekke kravene i det første året av opplæringen.

For fagpersonene som har gjennomført vurderinger opp mot læreplaner i videregående opplæring, har det vært nytt å jobbe med tolk. Av de 13 som svarte på spørsmål om hvordan det har vært, sier 9 at de var fornøyde, se figur 2 under. Noen av de som var nøytrale eller delvis fornøyde, kommenterte at tolken hadde hatt utfordringer med å tolke fagspråk.

FIGURE 2 LEVEL OF SATISFACTION WITH INTERPRETER (NORWEGIAN STAFF) (N=13)

Utprøvingen i VISKA viser at realkompetansevurdering kan åpnes for nye målgrupper dersom en forskriftsendring gir mulighet for vurderinger på andre språk enn norsk og samisk, og det gis tilstrekkelige ressurser til veiledning og oppfølging. Å lykkes med dette forutsetter også et godt samspill mellom de ulike aktørene rundt målgruppen i kommuner og fylkeskommuner.

For å få maksimalt utbytte av realkompetansevurdering, er det viktig at kandidaten gis nok tid i forkant til å forstå prosessen og forberede vurderingen, og at resultatet følges opp i etterkant ved å tilrettelegge for videre opplæring eller relevant praksis i arbeidslivet.

5. Utvikle eller utvide regionale/nasjonale nettverk

Utprøvingen i VISKA har blitt gjennomført i samarbeid med tre nettverk.

Referansegruppen var viktig for forankring av den lokale utprøvingen i de fem fylkene. Referansegruppen bestod av representanter for Kunnskapsdepartementet, Utlendingsdirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, IMDi, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Kompetanse Norge.

Prosjektgruppen, som bestod av sentrale fagpersoner i de fem deltakende fylkene, var viktig for gjennomføringen av de lokale utprøvingene. Innhold og rammer for deres utprøving var beskrevet i en kontrakt inngått mellom hvert fylke og Kompetanse Norge.

Tjenesteledernetverket for integreringsmottak er et nettverk der ulike aktører som er involvert i integreringsmottakene, samarbeider og drøfter utfordringer. VISKA-teamet i Kompetanse Norge fikk delta på nettverkets møter i utprøvsperioden og informerte om prosjektet, etablerte kontakter og utvekslet erfaringer.

Uten nettverk hadde det vært vanskelig å gjennomføre utprøving i VISKA grunnet alle de ulike aktørene som er involvert i arbeidet med denne målgruppen. Det har vært nødvendig å samarbeide på tvers både vertikalt og horisontalt, det vil si både med de ulike nivåene i beslutningshierarkiet og på tvers av ansvarsområdene i fylkene. De tre nettverkene har bidratt til dette.

Fagpersonene som har deltatt i VISKA, har svart positivt på spørsmål om behov for faglig nettverk for å utveksle erfaringer og diskutere felles utfordringer knyttet til realkompetansevurdering.

6. Verktøy for realkompetansevurdering av denne målgruppen

I utprøvingen i VISKA ble *Kompass* brukt som verktøy for selvregistrering av kompetanse. I utprøvsperioden brukte 612 personer verktøyet og fikk etterfølgende karriereveiledning. Disse aktivitetene inngår i de to første fasene i realkompetansevurdering; identifikasjon og dokumentasjon.

Kompass er et selvregistreringsverktøy på 15 ulike språk med faste svarkategorier der kandidaten kan registrere inn opplysninger om utdanning, språk, sertifikat, digitale ferdigheter og arbeidserfaring. Mange trenger også noe veiledning for å gjennomføre registreringen. Kompetanseopplysningene skal gi kommuner og andre integreringsaktører et grunnlag for utforming av tilbud og tjenester til den enkelte flyktning, for eksempel videre kvalifisering. Målet er at den enkelte får bedre tilpassede tjenester og raskere kommer over i utdanning og arbeid

Kompass har mange likheter med The EU Skills Profiling Tool for Third Country Nationals som ble lansert i 2018.

I selve vurderingssituasjonen ble det brukt ulike verktøy og metoder, avhengig av fag. Disse ble valgt lokalt og var ikke gjenstand for analyse i den norske VISKA-utprøvingen.

7. Transversal Skills / generelle kompetanser

Partnerne samarbeidet om å utvikle et sett av kriterier for generelle kompetanser som er beskrevet i et eget dokument. Siden generelle kompetanser er inkludert i læreplanene i videregående opplæring, som konkrete læringsutbytter i fag der disse er relevante, har imidlertid ikke den norske utprøvingen i VISKA vurdert disse kompetansene spesifikt. Andre europeiske partnere i VISKA-prosjektet har inkludert generelle kompetanser i sin utprøving.

8. Opplæring av fagpersoner

For å sikre kvalitet på tjenesten ble det vektlagt kompetanseutvikling i bruk av tolk for fagpersoner i utprøvingen. I utprøvingen i VISKA ble det derfor utviklet en egen læringsmodul om bruk av tolk. Den består av en serie med lysark som beskriver kort hvilke kvalifikasjoner en tolk har, hvilke oppgaver tolken gjør, og hvordan en kan

tilrettelegge for arbeid med tolk. Innholdet bygger på materiell utviklet blant annet av IMDi. Læringsmodulen ble gjort tilgjengelig elektronisk for de fem fylkeskommunene som deltok, og fagpersoner kunne velge å benytte læringsmodulen, enten alene eller i møter med andre fagpersoner..

Dersom forskriften til opplæringsloven åpner for bruk av tolk, vil læringsmodulen fra VISKA kunne brukes i opplæring av fagpersoner.

9. Tilgang og kjennskap

På grunn av kravet i forskriften om at realkompetansevurdering i videregående opplæring skal foregå på norsk eller samisk, har nyankomne flyktninger i Norge ikke hatt tilgang til dette virkemiddelet før utprøvingen i VISKA. Kjennskapet til prosjektet er blitt spredd via de tre nettverkene nevnt over. Karriereveilederne som har veiledet i integreringsmottakene, har rekruttert deltakere til utprøvingen.

I svar på spørreundersøkelsen har fagpersoner påpekt at det har vært nyttig for fylkeskommunen å få vurdert hva slags faglig bakgrunn flyktningene har, som grunnlag for å legge videre planer for å fullføre fag- og yrkesopplæring i Norge. I tillegg har det vært nyttig for den enkelte flyktning å kunne vise til egen fagkompetanse for å etablere kontakt til en relevant arbeidsgiver i integreringsperioden.

Realkompetansevurdering er høyt oppe på den kompetansepoltiske agendaen i Norge. Generell tilgang og kjennskap til realkompetansevurdering i videregående opplæring er imidlertid avhengig av lokale prioriteringer innen fylkeskommunenes økonomiske rammer, noe som også kan påvirke tilbudet til denne målgruppen. Det vil trolig kreve videre økonomiske rammer for å gi et godt tilbud til denne målgruppen, men dette kan lønne seg i det lange løp ved at integreringsprosessen for den det gjelder tidligere blir målrettet og effektiv.

10. Utbyttet for kandidatene

Kompetanse Norge gjennomførte syv intervjuer med kandidater som har deltatt i utprøvingen. Fem var fra Tyrkia, en fra Syria og en fra Eritrea. Fem av kandidatene hadde utdanning fra høyskole eller universitet.

Et generelt inntrykk er at kandidatene var fornøyde med selve vurderingen. De har satt pris på å få vist sin kompetanse og få den anerkjent. Noen har kunnet bruke resultatet av vurderingen i engelsk til å komme seg inn på universitet. Enkelte etterspurte også en oppfølging av vurderingen i form av videre opplæring eller arbeidspraksis.

Fagpersoner som har vært involvert i utprøvingen, har påpekt at noen kandidater trengte mer tid til å forberede en god prosess enn det som var tilgjengelig innenfor tidsrammen i VISKA. Noen kandidater har derfor valgt å ikke fullføre hele prosessen i løpet av utprøvingstiden.

Denne målgruppen kan ha behov for mye oppfølging for å kunne gjøre full nytte av realkompetansevurdering. Det kan ta tid å sette seg inn i vårt norske system og

forberede en vellykket realkompetansevurdering mot læringsutbytter i vår formelle utdanning.

11. Konklusjon

Etablering av tilbud om realkompetansevurdering i videregående opplæring for denne målgruppen avhenger av at forskriften til opplæringsloven åpner for vurdering på andre språk enn norsk og samisk. En slik endring er nå ute til høring.

For å få til et godt tilbud til denne målgruppen foreslår Kompetanse Norge at:

- realkompetansevurdering gjøres tilgjengelig for denne målgruppen med bruk av tolk, hvis det er behov for det
- alle asylsøkere med stor sannsynlighet for opphold og med relevant bakgrunn gis mulighet til å bli realkompetansevurdert som en oppfølging av selvregistreringen i *Kompass* og etterfølgende karriereveiledning
- kandidatene gis nok tid til å forberede en god prosess
- kandidatene blir fulgt opp etter realkompetansevurderingen, slik at videre planer tar hensyn til de de har fått godkjent.

Gode nettverk mellom involverte aktører er viktig for å lykkes med å etablere realkompetansevurdering for denne målgruppen, og generelt for likeverdig praksis i hele landet.